

Els cetacis del Mediterrani

José Antonio Raga (director científic) i Baptista Miquel (realitzador)

L'any 2000, el Ministeri de Medi Ambient va iniciar un projecte de tres anys amb l'objectiu d'identificar àrees d'especial interès per a la conservació dels cetacis al Mediterrani espanyol. Aquest projecte ha estat coordinat per la Universitat de València, en particular per la Unitat de Zoologia Marina de l'Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva, i ha implicat en el seu desenvolupament també grups d'investigació de la Universitat de Barcelona i de la Universitat Autònoma de Madrid i la ONG ALNITAK. La zona estudiada ha inclòs la totalitat de les aigües del Mediterrani espanyol i l'Atlàntic andalús. Aquesta àrea es va dividir en tres sectors, cadascun d'ells a càrrec dels grups esmentats: el sector nord (aigües catalanes i mar balear) per la Universitat de Barcelona, el sector centre (aigües de les comunitats autònomes valenciana i murciana) per la Universitat de València i el sector sud (aigües andaluses) a càrrec de l'equip de la Universitat Autònoma de Madrid i de la ONG ALNITAK. El desenvolupament del projecte ha comptat amb l'assessorament tècnic del personal pertanyent a la Societat Espanyola de Cetacis i a la Universitat d'Alacant.

En aquest projecte s'ha tractat d'establir l'estat de conservació de les distintes espècies i poblacions de cetacis a l'àrea estudiada per a identificar, en una segona fase, les àrees d'especial interès per a la conservació. Després d'una revisió profunda de tota la informació prèvia, s'ha estudiat la distribució i l'abundància de les poblacions de cetacis i el seu ús de l'hàbitat. També s'ha analitzat la identitat de les poblacions de cetacis a l'àrea d'estudi. A més, s'ha efectuat una anàlisi socioeconòmica de les àrees d'estudi, a fi d'identificar les amenaces i elaborar recomanacions per a la conservació d'aquestes espècies.

En l'estudi s'ha emprat metodologies molt diverses per a l'obtenció de resultats, incloent-hi censos aeris, censos amb vaixell, estudis d'acústica, seguiment i registre de variacions, presa de mostres mitjançant biòpsies i tècniques de posicionament geogràfic, entre altres. S'ha documentat l'existència de 12 espècies de cetacis a les aigües mediterrànies espanyoles i atlàntiques adjacents: els dofins comú, ratllat i mular, cap d'olla gris i negre, orca, orca falsa, zífid de Cuvier, cap d'olla boreal, marsopa comuna, catxalot i rorqual comú. Les tres espècies més abundants a l'àrea d'estudi han estat els dofins ratllat i mular, i hi destaquen també el dofí comú al sector sud. Com a resultat final s'han proposat 16 àrees d'especial interès per a la conservació dels cetacis al Mediterrani espanyol, cadascun sota la categoria de protecció més afí a les seues característiques o necessitats, tant Llocs d'Importància Comunitària com Zones d'Especial Protecció del Mediterrani i altres categories nacionals o autonòmiques (Parc Nacional, Reserva Marina, Parc Natural, etc). Així mateix, s'ha proposat una nova figura de protecció, inexistent fins al moment, per a àrees importants que no poden entrar en les categories anteriors perquè es troben allunyades de la costa: es tracta d'Àrees Oceàniques de Protecció. En concret, en les aigües valencianes s'ha proposat com a Llocs d'Importància Comunitària per a la xarxa NATURA 2000 de la Unió Europea l'ampliació de les àrees de conservació al voltant de les illes Columbretes, el sud de l'illa Tabarca i la costa des del cap de la Nau fins a l'illa de Benidorm. A més, també s'ha plantejat una Zona d'Especial Protecció del Mediterrani per a les espècies migradores, consistent en un ampli corredor en aigües profundes, comprès des del delta de l'Ebre fins al canal d'Eivissa, davant del cap de la Nau.